

Türkiye | Mart 2020

SÖZLEŞMEYİ İHLALE VEYA SONA ERDİRMEYE YÖNELTMEK SURETİYLE HAKSIZ REKABET

(Unfair Competition by Inducing Breach of Contract)

(Bu makale 2 Mart 2020 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Geçen yazılarımızda "kötüleme" ve "iş şartlarına uymama" şeklindeki haksız rekabet türlerini incelemiştik. Bu yazımızda ise Ticaret Kanununa göre haksız rekabet oluşturan bir diğer uygulamaya, "sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltme" hallerine bakacağız.

Sınırlı kaynaklarımızı en verimli şekilde yönetebilmek için bize sunulan seçenekler arasından tercihler yapıyoruz. Müşteriysek fiyat-performans dengesi açısından en cazip ürün veya hizmete, satıcı veya hizmet sağlayıcı ise en yüksek kârı getirecek seçeneğe yöneliyoruz. Devamlı yaptığımız bu tercihler sonucunda, sözleşme yapma özgürlüğümüz çerçevesinde, zaman zaman taraf olduğumuz sözleşmelerin içeriğini değiştiriyor, kimi zaman da mevcut sözleşmelerimizi sonlandırarak aynı konuda başka taraflarla sözleşme yapabiliyoruz.

Sözleşme yapma özgürlüğü, kanuni sınırlar dahilinde, kişilerin diledikleri kişilerle ve diledikleri şartlarla sözleşme yapabilmelerini ifade ediyor. Ancak, kişi, bu hakkını, sözleşmeye taraf olmayan bir üçüncü kişinin yönlendirmesi neticesinde kullanıyorsa, bazı hukuki sınırlamalar devreye girebiliyor. Ticaret Kanunumuz, dışarıdan müdahalede bulunarak, sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yönlendirmeyi bazı durumlarda bir haksız rekabet hali olarak nitelendirebiliyor. Bu hallerden özellikle dördü Kanunda sayılıyor: (i) Müşterileri, kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek, (ii) işçi veya ticari vekillere hak etmedikleri, onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak, (iii) işçileri işverenlerine ait iş sırlarını ifşa etme veya ele geçirmeye yöneltmek ve (iv) onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, alıcıyı veya kredi alan kişiyi sözleşmeden cayma hakkını kullanmaya yöneltmek.

Burada ilk bakışta problemlili görünen bir nokta var ki, o da haksız rekabet hükümlerinin sözleşmeyi ihlal eden değil, ihlale yönelten bakımından düzenleniyor olması. Hukukun temel ilkelerinden biri

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

olan sözleşmenin nispiyeti ilkesi gereği, sözleşme sadece taraflarını bağlar. Sözleşmenin tarafı olmayan birinin, sözleşmenin ihlali yüzünden hukuki yaptırımla karşı karşıya kalması, bu ilkeye aykırılık oluşturuyor. Buna karşın, hukukun bir diğer temel ilkesi olan dürüstlük kuralı gereğince, rakiplerin dürüstçe yarışması gerekiyor. Hukukun bu iki temel ilkesinin çatıştığı hallerde aradaki dengeyi sağlamak oldukça önemli. Yani her sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltme halinde haksız rekabet gündeme gelmez; haksız rekabetten bahsedebilmek için dürüstlikle bağdaşmayan bazı ek şartların da var olması gerekiyor. Bu şartlara örnek olarak, üzerinde etki sahibi olunan kişinin bağımsız karar almasını engelleme, rakibe zarar verme kastı ve parazit yararlanma verilebilir.

Bağımsız karar almayı engelleme, doktrinde, kişinin iradesini özgürce kullanmasını engellemek olarak ifade ediliyor. Engelleme; yanlış ve yanıltıcı bilgiler vererek kişinin ihlal kararı almasını sağlama, tehdit ederek irade sakatlığına neden olma veya başka bir şekilde bağımsız karar almanın engellenmesi olarak ortaya çıkabilir. Örneğin, bir işletmenin, ürünlerinin büyük kısmını piyasada ekonomik bakımdan hâkim konumdaki bir perakende zincirine sattığı senaryoda söz konusu zincir, işletme sahibine tedarikçisini değiştirmesi yönünde baskı yapıyor veya ondan bu yönde talepte bulunuyorsa, işletme sahibinin bağımsız karar alması oldukça güçleşecektir. Bu durumda, bağımsız karar almanın engellendiği söylenebilir. Rakibe zarar verme kastına örnek olarak ise, bir alışveriş merkeziyle sözleşme imzalayan giyim firmasının, meşru bir menfaati bulunmayan ve salt zarar verme kastı ile hareket eden rakip alışveriş merkezi tarafından sözleşmeden dönmeye yöneltmesi verilebilir.

Parazit yararlanmaysa, başkasının emeğinden veya ticari başarısından, hiçbir çaba sarf etmeden faydalanarak haksız avantaj elde etme olarak kabul ediliyor. Rakip işletmenin çalışanlarına, işletmenin ticari sırlarını ifşa etmeleri karşılığında ödemeler yapılması parazit yararlanmaya örnek verilebilir. Bu ek şartların varlığı halinde, yöneltme fiilinin haksız rekabete sebep olduğu söylenebilir.

Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltme, uygulamada ispatı oldukça güç bir konu; yöneltmenin varlığını iddia eden, bu iddiasını kanıtlamak zorunda. Nitekim, Yargıtay'ın "sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek" suretiyle haksız rekabete ilişkin kararlarının fazla olmadığını görüyoruz. Örneğin, Yargıtay, bir acentenin müdürü işten ayrıldıktan bir hafta sonra, yabancı müvekkilin, acenteye olan sözleşmesini feshederek yaklaşık bir ay içerisinde, bu eski müdürün kurduğu işletmeyle sözleşme imzalamasını, olayda dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eden ek şartlar olduğunu düşündüren güçlü emareler bulunmasına karşın, sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek suretiyle haksız rekabet açısından değerlendirmemiştir. Bir başka davada, sektörde hâkim konumdaki bir firma tarafından çeşitli mercilere ısrarcı bir biçimde şikâyet edilen başka bir firmanın, müşterilerinin sözleşmelerini sona erdirmeye zorlandığı iddiası karşısında, Yargıtay bu defa konuyu sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek suretiyle haksız rekabet açısından değerlendirmiş, fakat şikâyet ve başvuru hakkının kullanılmasının haksız rekabet teşkil etmediğine karar vermiştir.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

Yargıtay'ın, yukarıdaki örneklerden ve şimdiye dek verdiği diğer kararlarından, sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek suretiyle haksız rekabet değęerlendirmesinde oldukça temkinli davrandığını söyleyebiliriz. Ancak, somut olaydaki emarelerin güçlü bir şekilde aksini işaret ettiği ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eden ek şartların var olduğu hallerde, Yargıtay'ın bu haksız rekabet haline işlerlik kazandırması da beklenebilir.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr